finans förbundet

2026-10-29
Fi2026/01654

Remissvar: Promemorian EU:s penningtvättspaket (Fi2026/01654)

Finansförbundet har fått möjlighet att yttra sig över promemorian EU:s penningtvättspaket, Fi2026/01654. I promemorian lämnas lagförslag för att anpassa svensk rätt till EU:s penningtvättspaket. Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 10 juli 2027.

Remissvaret är avgränsat till de delar som påverkar de finansanställdas arbetsvillkor, ansvar och arbetsmiljö. Förbundets synpunkter grundar sig på återkommande erfarenheter från medlemmar som arbetar med kundkännedom, utredningar av misstänkta transaktioner och regelefterlevnad i finanssektorn.

Sammanfattande inställning

Finansförbundet delar ambitionen att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Förbundet vill dock understryka att en effektiv och rättssäker tillämpning förutsätter att de finansanställda ges rimliga förutsättningar att utföra det brottsförebyggande arbetet. Dessa förutsättningar utgörs bland annat av att de finansanställda har tillräcklig tid, relevant kompetens, ändamålsenliga systemstöd och ett tydligt organisatoriskt stöd för att fullgöra sina uppgifter.

Det nya regelverket innebär en omfattande förändring av de krav som ställs på finansiella företag (ansvariga enheter) och deras medarbetare. Finansförbundet bedömer att de utökade kraven på uppdaterad kundkännedom, utökat samarbete med finansunderrättelseenheter, fler riskbaserade bedömningar samt ökade krav på dokumentation och återrapportering riskerar att öka arbetsbelastningen i ett redan ansträngt läge.

Medarbetarna kan behöva göra fler kvalificerade bedömningar under tidspress, samtidigt som de förväntas uppfylla verksamhetens affärsmål. Regelverkets genomförande behöver därför förenas med tillräcklig bemanning, fungerande arbetsprocesser och praktisk vägledning som tydliggör ansvarsfördelningen och ger stöd när olika regelverk aktualiseras samtidigt, i synnerhet rätten till betalkonto i Lagen om betaltjänster (2010:751) och nya penningtvättslagen.

Mot ovan bakgrund vill Finansförbundet särskilt framhålla följande:

1. Otillräckliga personalresurser bör behandlas som en central operativ risk. Tillsynen bör omfatta om bemanning, kompetens och organisatoriska förutsättningar är tillräckliga för uppdraget.
2. Utökade befogenheter och ökat informationsutbyte får inte medföra att ansvaret för svåra kundsituationer läggs på enskilda medarbetare. Samspelet mellan tystnadsplikt, kundkontakt och arbetsmiljö behöver belysas, och de anställda behöver praktiskt stöd och tydliga möjligheter att eskalera svåra bedömningar.
3. Systemstöd, arbetsprocesser och interna rutiner bör utvecklas tillsammans med de medarbetare som ska använda dem, så att deras praktiska kunskap tas till vara.
4. Regelverkets konsekvenser för finansanställda behöver analyseras närmare. Regeringen bör ge Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga hur penningtvättsregelverket påverkar de anställda som tillämpar det samt belysa hur Polismyndigheten och andra berörda myndigheter kan bidra till att förebygga och hantera hot, trakasserier och andra säkerhetsrisker kopplade till tillämpningen av regelverket.

Finansförbundets utgångspunkt är att goda arbetsvillkor och en hållbar arbetsmiljö är förutsättningar för ett effektivt arbete mot ekonomisk brottslighet. Lagstiftning och tekniska system kan inte ersätta de anställdas kunskap och kvalificerade bedömningar. Regelverket måste därför ge dem rimliga förutsättningar att utföra arbetet korrekt och rättssäkert.

Begränsade personalresurser är en central operativ risk

Finansförbundet välkomnar att promemorian tydliggör behovet av personalresurser i arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. En väl fungerande regelefterlevnadsfunktion är en grundförutsättning för ett effektivt regelverk, men förutsätter att verksamheterna avsätter tillräckliga resurser för uppdraget.

I artikel 11 i penningtvättsförordningen (AMLR) anges att ansvariga enheter ska tilldela regelefterlevnadsfunktionerna tillräckliga resurser, inklusive personal. Finansförbundets erfarenhet från medlemmarna är emellertid att många verksamheter redan i dag bedriver sitt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism med begränsade personalresurser och hög arbetsbelastning. Det är inte ovanligt att arbetsuppgifter hanteras genom övertidsarbete eller ett kontinuerligt högt arbetstempo.

Mot denna bakgrund välkomnar Finansförbundet förslaget i promemorian, avsnitt 11.1.8, om årsrapportering samt den föreslagna regleringen som innebär att tillsynsorganen inom ramen för den riskbaserade tillsynen ska granska de personalresurser som ansvariga enheter avsätter för arbetet enligt penningtvättsförordningen. Avsnitt 8.4.5, kontroll av ansvariga enheter.

Finansförbundet anser att författningskommentaren till 5 kap. 8 § bör förtydliga att tillsynen av personalresurser inte enbart avser om resurser har avsatts, utan även om dessa är tillräckliga och ändamålsenliga för att säkerställa en effektiv efterlevnad av regelverket.

Med personalresurser bör därför avses såväl bemanning som tillgång till relevant kompetens, utbildning, systemstöd och tillräcklig tid för att utföra arbetsuppgifterna.

Författningskommentaren skulle exempelvis kunna kompletteras med följande skrivning:

> "Tillsynen av personalresurser omfattar inte endast en bedömning av om personal har tillsatts för uppgifterna utan även om resurserna är tillräckliga för att säkerställa att de skyldigheter som följer av penningtvättsförordningen kan fullgöras på ett effektivt sätt. Vid bedömningen kan beaktas såväl bemanning som kompetens, utbildning, organisatoriska förutsättningar och tillgång till nödvändiga stödfunktioner."

Hotbilden mot finansanställda riskerar att öka

Finansförbundet noterar att promemorian innehåller flera förslag som stärker finansunderrättelseenhetens möjligheter att ingripa och vidta åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Förbundet ser positivt på att myndigheterna ges effektiva verktyg för att bekämpa finansiell brottslighet.

Samtidigt vill vi uppmärksamma att regelverkets praktiska tillämpning i stor utsträckning sker genom anställda hos verksamhetsutövarna. Det gäller inte minst vid övervakningsåtgärder och dispositionsförbud som påverkar kunders tillgång till konton eller möjligheten att genomföra transaktioner. I dessa situationer är det ofta medarbetare i kundnära funktioner som möter kundernas frågor och invändningar, samtidigt som de omfattas av långtgående tystnadspliktsbestämmelser. Medarbetaren kan därmed vara förhindrad att förklara bakgrunden till en åtgärd eller ett beslut, vilket försvårar kundkontakten. Finansförbundet vill särskilt uppmärksamma att detta inte bara är en fråga om regelefterlevnad utan också om arbetsmiljö.

Finansförbundets rapport om hot och våld i finanssektorn visar att åtgärder kopplade till penningtvättsregelverket och kundkännedomsåtgärder är en vanlig orsak till hotfulla situationer, trakasserier och konflikter i kundmötet. När kunder får begränsad tillgång till sina konton eller nekas att genomföra transaktioner utan att medarbetaren kan lämna en närmare förklaring riskerar situationen att förvärras.

Finansförbundet noterar att AMLR innehåller uttryckliga krav på skydd för anställda som rapporterar misstänkta aktiviteter (artikel 69.7). Bestämmelsen visar att EU-lagstiftaren inser att rapporteringen kan medföra särskilda risker för de personer som utför uppgifterna och att dessa därför behöver ett uttryckligt skydd.

Mot denna bakgrund uppmanar Finansförbundet regeringen att i det fortsatta lagstiftningsarbetet tydligare analysera konsekvenserna för de anställdas säkerhet och arbetsmiljö samt samspelet mellan regelverkets krav, tystnadsplikten och kundkontakten. Utökade befogenheter och mer omfattande informationsutbyte behöver förenas med ett tydligt organisatoriskt ansvar och stöd för de medarbetare som i praktiken tillämpar regelverket. Ansvaret för svåra avvägningar får inte i praktiken läggas på enskilda kundnära handläggare.

Systemstöd behöver utvecklas tillsammans med slutanvändarna

Finansförbundet konstaterar att penningtvättsförordningen innebär nya och utökade arbetsmoment för verksamhetsutövarna och inte minst de finansanställda. Exempel på detta är de utökade kraven på uppdaterad kundkännedom enligt artikel 26, AMLR samt de utökade möjligheterna för Finansunderrättelseenheten att instruera om övervakning och återrapportering enligt artikel 69, AMLR.

Finansförbundet bedömer att dessa krav i praktiken kommer att ställa ökade krav på verksamheternas arbetsprocesser, interna rutiner och tekniska stöd. För att regelverket ska kunna genomföras effektivt och med en rimlig arbetsbelastning för de anställda behöver berörda medarbetare involveras vid utvecklingen av nya arbetssätt och systemstöd.

Förbundet föreslår att det i kommande föreskrifter eller allmänna råd klargörs att verksamhetsutövare bör säkerställa att systemstöd, arbetsprocesser och kontrollrutiner är ändamålsenligt utformade för de uppgifter som ska utföras. Vid utveckling och införande av sådana lösningar bör erfarenheter från de verksamheter där reglerna tillämpas tas till vara.

Behov av ökad kunskap om regelverkets konsekvenser för finansanställda

Finansförbundet konstaterar att promemorians konsekvensanalys saknar ett uttryckligt personal- och arbetsmiljöperspektiv för de anställda som ska tillämpa reglerna (kapitel 17, Konsekvenser, s. 694).

Förbundets bedömning är att utökade krav i nya lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism innebär fler och mer kvalificerade arbetsmoment. Om bemanning och arbetssätt inte anpassas till uppdraget riskerar detta att leda till ökad tidspress och mer övertidsarbete. När regelkrav ska hanteras parallellt med affärsmål kan utrymmet för noggranna bedömningar och återhämtning minska, med risker för såväl arbetsmiljön som kvaliteten i regelefterlevnaden.

Finansförbundets rapport ”Vi dokumenterar ihjäl oss” visar att sju av tio finansanställda har svårt att hinna med arbetsuppgifter kopplade till ökade regelkrav, att 73 procent regelbundet arbetar övertid för att hinna slutföra arbetet och att 67 procent känner rädsla för att göra fel och ställas personligt ansvariga. De penningtvättsrelaterade regelverken utgör idag den största regulatoriska utmaningen för finansanställda.

Finansförbundet föreslår att regeringen bör ge Finansinspektionen ett särskilt uppdrag att kartlägga hur penningtvättsregelverket påverkar de anställda som tillämpar regelverket i den dagliga verksamheten. Trots att regelverket i stor utsträckning bygger på individuella bedömningar och operativa åtgärder saknas i dag ofta kunskap om hur uppgifterna utförs i praktiken, vilka avvägningar som behöver göras samt vilka praktiska utmaningar som uppstår i kontakten med kunder, vid hantering av misstänkta aktiviteter och i situationer där tystnadsplikten begränsar möjligheten att lämna information.

Ett sådant uppdrag skulle bidra till ett bättre kunskapsunderlag för såväl lagstiftare som tillsynsmyndigheter. Det skulle skapa bättre förutsättningar att identifiera vilka åtgärder som behövs för en mer enhetlig, förutsebar och rättssäker tillämpning av regelverket samt bidra till mer träffsäker tillsyn, bättre konsekvensanalyser och ett mer ändamålsenligt regelverk. Detta är inte minst viktigt i takt med att informationsutbytet ökar och de operativa verktygen mot penningtvätt och finansiering av terrorism blir mer ingripande.

Avslutningsvis föreslår Finansförbundet att regeringen bör utreda om Polismyndigheten har ett tillräckligt tydligt uppdrag att förebygga och hantera hot riktade mot finansanställda som, inom ramen för penningtvättsregelverket, medverkar till att begränsa transaktioner, avsluta kundrelationer eller på annat sätt vidta åtgärder mot misstänkt ekonomisk brottslighet.

Avslutning

Finansförbundet önskar sammanfattningsvis att arbetstagarperspektivet beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Ett starkt penningtvättsregelverk förutsätter rimliga arbetsvillkor, tydligt organisatoriskt ansvar och tillräckliga resurser för dem som ska tillämpa reglerna. Vidare bör regleringen följas upp och utvärderas i syfte att mäta önskad effekt samt bedöma hur arbetsvillkor och arbetsmiljö upplevs.

Camilla Linder

Förbundsordförande

Jakob Harge

Utredare, föredragande